

ศาสตราจารย์ ดร.ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์

ศาสตราจารย์ ดร.ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ เป็นนักการศึกษา เป็นครูและเป็นปราชญ์บุคคลท่านหนึ่งในวงการศึกษาไทยที่ได้สร้างคุณประโยชน์ทางการศึกษาไว้มากมาย ท่านมีความมุ่งมั่นอุทิศชีวิตเพื่อการศึกษาอย่างแท้จริง จากข้อความตอนหนึ่งในเรื่อง “นี่คือ...ปณิธาน ของผม” จะมองเห็นได้อย่างชัดเจน ท่านกล่าวว่า “ผมเรียนวิชาการศึกษา ประกอบอาชีพทางการศึกษา คิดและทำงานการศึกษาในตำแหน่งและหน้าที่ต่าง ๆ มาเป็นเวลากว่า 40 ปี ผมจึงรักการศึกษา หายใจ

เป็นการศึกษาอยู่ทุกวัน ถึงแม้จะมีความสนใจด้านอื่นอย่างกว้างขวางก็จริง แต่ความคิดความอ่านและการกระทำของผมก็มุ่งไปสู่การศึกษา ไม่เคยเบี่ยงเบนไปสู่ทิศทางอื่น

เหตุใดผมจึงคลั่งไคล้ใหลหลงการศึกษาถึงขนาดนี้คำตอบง่าย ๆ ก็คือ ผมเชื่อว่าการศึกษาคือเป็นของดี ดีต่อตัวผม และครอบครัวของผม ดีต่อบ้านเมืองของผม และดีต่อคนทั้งโลก ดีอย่างไรดีด้วยทำให้คนเจริญขึ้น ทำให้บ้านเมืองเจริญขึ้น และทำให้สังคมต่างๆ ทั่วโลก เจริญขึ้น

ประวัติการศึกษา

- 2475-ป.4 ร.ร.ประชาบาลประจำอำเภอ
อาจสามารถ
- 2481-ม.6 ร.ร.ร้อยเอ็ดวิทยาลัย
- 2483-เตรียมอักษรศาสตร์ปีที่ 2 ร.ร.เตรียมอุดม
ศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 2487-อ.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 2491-พ.ม. (ประกาศนียบัตรครุพิเศษมัธยม)
- 2493-M.S. in Ed. (ประถมศึกษา) Oklahoma
Agricultural and Mechanical
College, U.S.A.
- 2495-Ed.D. (ประถมศึกษา) University of
California, U.S.A.
- 2508-วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (ว.ป.อ. รุ่น
8)

ประวัติราชการ

- 2487-2496 : ครูกรมสามัญศึกษา กระทรวง
ศึกษาธิการ
- 2497-2499 : หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์
กรมการฝึกหัดครู
- 2500-2504 : หัวหน้ากองโรงเรียนฝึกหัดครู
กรมการฝึกหัดครู
- 2505-2510 : - ศึกษานิเทศก์พิเศษและหัวหน้า
หน่วยศึกษานิเทศก์กรมการ
ฝึกหัดครู
- รักษาการผู้อำนวยการกอง
แผนงานการศึกษา สำนักงาน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
- ผู้อำนวยการกองวางแผน
กรมการฝึกหัดครู
- ช่วยราชการที่กระทรวงพัฒนา
การแห่งชาติเป็นเวลา 6 เดือน

- 2509-2511 : Director ของ SEAMES อีก
ตำแหน่งหนึ่ง
- 2514 : ศาสตราจารย์พิเศษในวิชา
ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหา
วิทยาลัย
- 2511-2515 : อธิบดีกรมวิสามัญศึกษา
- 2515-2517 : อธิบดีกรมสามัญศึกษา
- 2517 : รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง
ศึกษาธิการ
- 2518 : รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง
ศึกษาธิการ
- 2519-2520 : รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง
ศึกษาธิการ
- 2521 : ประธานกรรมการบริหาร สภา
การศึกษาแห่งชาติ
- 2522-2523 : รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
ศึกษาธิการ
- 2523-2534 : รองประธานกรรมการการ
ศึกษาแห่งชาติ
- 2525-2529 : กรรมการบริหาร UNESCO
- 2535 : รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
ศึกษาธิการ
- 2535 : ที่ปรึกษากรมวิชาการ
- 2536 : ที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ

อาจารย์พิเศษ

1. บัณฑิตวิทยาลัย (สาขาหลักสูตรและการ
สอน) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. บัณฑิตวิทยาลัย (สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
3. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
4. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับ

2496 : เภยจมาภรณ์มงกุฎไทย	(บ.ม.)
2497 : จัตุรถาภรณ์ช้างเผือก	(จ.ช.)
2504 : ตริตาภรณ์มงกุฎไทย	(ต.ม.)
2508 : ตริตาภรณ์ช้างเผือก	(ต.ช.)
2510 : ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย	(ท.ม.)
2512 : ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก	(ท.ช.)
เหรียญจักรพรรดิมาลา	(ร.จ.พ.)
2514 : ประถมาภรณ์มงกุฎไทย	(ป.ม.)
2516 : ทุติยจุลจอมเกล้า	(ท.จ.)
2517 : ประถมาภรณ์ช้างเผือก	(ป.ช.)
2520 : มหาวชิรมงกุฎไทย	(ม.ว.ม.)
2521 : มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก	(ม.ป.ช.)
2527 : ทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ	(ท.จ.ว.)

- 4 สถาบัน คือ สมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, โครงการสารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย และสมาคมเกียรตินิยมทางการศึกษาแห่งประเทศไทย
- 2533 : - ได้รับรางวัลบุคคลดีเด่นระดับชาติ สาขาพัฒนาสังคม (ด้านการศึกษา) ประจำปี 2533 จากคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
- หัวหน้าคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ (คณะที่ 4)

ปริญญาคุณวุฒิปันจติกิตติมศักดิ์

2524 : ปริญญาคุณวุฒิปันจติกิตติมศักดิ์ สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2526 : ปริญญาครุศาสตร์คุณวุฒิปันจติกิตติมศักดิ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2529 : ปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปันจติกิตติมศักดิ์ สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2534 : ปริญญาศึกษาศาสตร์คุณวุฒิปันจติกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รางวัลเกียรติยศและงานที่เป็นเกียรติประวัติ

2520 : - กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ตาม พ.ร.บ. คณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. 2522
2526 : - กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ (คณะที่ 1)
2530 : - ได้รับรางวัลนักการศึกษาดีเด่น ประจำปี 2530 จากคณะกรรมการ

การศึกษาดูงานในต่างประเทศ

1. ดูงานด้านประถมศึกษา ณ ประเทศฟิลิปปินส์ 2 ครั้ง (2496 และ 2497)
2. ดูงานการจัดมัธยมศึกษาในประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนี เดนมาร์ก นอร์เวย์และสวีเดน เป็นเวลา 6 เดือน (2503)
3. ศึกษาสภาพทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ที่ประเทศพม่า มาเลเซีย สิงคโปร์ ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ เป็นเวลา 1 เดือน (2508)
4. ดูงานด้านวางแผนการศึกษา ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นเวลา 1 เดือน (2509)
5. ดูงานการจัดการศึกษาที่เกาหลี ไต้หวัน และญี่ปุ่น เป็นเวลา 6 เดือน (2510)
6. ดูงานและศึกษาสภาพการศึกษาทุกระดับในประเทศเครือ SEAMEO (ประเทศอินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ เวียดนาม กัมพูชา) ประมาณ 30 ครั้ง (2509-2511)

การประชุมในประเทศและต่างประเทศที่ เกี่ยวกับการศึกษาระดับชาติ

1. เป็นผู้แทนประเทศไทยไปประชุมเรื่องโรงเรียนชุมชนในประเทศฟิลิปปินส์ (2496)
2. เป็นผู้แทนประเทศไทยไปประชุม IBE ที่เมืองเยนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ (2500)
3. เป็นหัวหน้าผู้แทนไทยไปประชุม IBE ที่เมืองเยนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ (2503)
4. เป็นผู้แทนประเทศไทยไปประชุมหลักสูตรสถาบันวางแผนและบริหารการศึกษาที่กรุงนิวเดลี ประเทศอินเดีย (2504)
5. เป็นผู้แทนประเทศไทยไปประชุมพิจารณาหลักสูตรสถาบันฝึกหัดครู ณ ประเทศฟิลิปปินส์ (2505)
6. เป็นผู้แทนประเทศไทยไปประชุมเกี่ยวกับการวางแผนการศึกษาที่มหาวิทยาลัยแห่งรัฐมิชิแกน (MSU) ประเทศสหรัฐอเมริกา (2507)
7. เป็นผู้แทนประเทศไทยไปประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และรัฐมนตรีผู้มีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจที่กรุงเทพฯ (2508)
8. ร่วมประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของประเทศในเครือ SEAMEO ที่กรุงเทพฯ (2508) และได้รับมอบหมายให้เป็นผู้จัดตั้งสำนักงานเลขาธิการ SEAMEO
9. ในระหว่าง พ.ศ. 2509-2511 ได้จัดการประชุมโครงการต่างๆ ของ SEAMEO ในฐานะผู้อำนวยการ SEAMEO ในประเทศสมาชิกประมาณ 20 ครั้ง
10. เป็นผู้แทนประเทศไทยไปประชุมเรื่องการวางแผนการศึกษา ณ มหาวิทยาลัยแห่งรัฐมิชิแกน (MSU) สหรัฐอเมริกา (2509)

11. ได้รับเชิญจาก UNESCO ให้เข้าประชุมเรื่องการวางแผนการศึกษาในฐานะผู้เชี่ยวชาญที่กรุง Belagio ประเทศอิตาลี (2509)
12. ได้รับเชิญจากอธิการบดีมหาวิทยาลัยคอร์เนล สหรัฐอเมริกาให้เข้าประชุมเรื่องวิกฤติการณ์ทางการศึกษาในฐานะผู้เชี่ยวชาญ (2510)
13. เป็นผู้แทนประเทศไทยในการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในกลุ่ม SEAMEO ที่ประเทศอินโดนีเซีย (2512) มาเลเซีย (2513) และที่เวียดนาม (2514)
14. เป็นประธานการประชุมผู้เชี่ยวชาญของ SEAMEO เรื่องการจัดตั้งสถาบันระหว่างชาติทางการศึกษาในทวีปเอเชียที่กรุงเทพฯ และที่เชียงใหม่ (2514)
15. เป็นประธานการประชุมเรื่องการวางแผนการศึกษาของประเทศในกลุ่ม SEAMEO ที่กรุงเทพฯ (2514)

ผลงาน

ศาสตราจารย์ ดร.ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ มีงานด้านการเขียนหนังสือ ทั้งที่เป็นแบบเรียนวิธีสอน สารคดี และอื่นๆ ตัวอย่าง เช่น

1. แบบเรียนสุขศึกษา ชั้นประถมปีที่ 1-4
2. แบบเรียนสังคมศึกษา ชั้นประถมปีที่ 5-6-7 (ร่วมกับผู้อื่น)
3. แบบสอนอ่านชุดเสริมประสบการณ์ เล่ม 1, 2
4. แบบเรียนสังคมศึกษา ชั้นประถมปีที่ 2-4
5. วิธีสอนอ่านในชั้นประถมศึกษา
6. วิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถมศึกษา
7. จิตวิทยากับการเรียนการสอน
8. จิตวิทยาการศึกษา
9. Secondary Education Study 1966 (ร่วมกับผู้อื่น)

10. หนังสือชุด Education in Thailand.
(ร่วมกับผู้อื่น)

11. อีสานเมื่อวันวาน

เป็นต้น

นอกจากนั้นยังได้เขียนบทความทาง
การศึกษาลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์และนิตยสาร
ต่าง ๆ ไม่ต่ำกว่า 100 เรื่อง

ศาสตราจารย์ ดร. ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ เป็น
บุตรของนายช่วยกี นางทองอ่อน สวัสดิ์พาณิชย์
เกิดเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2465 ที่อำเภอ
อาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ท่านถึงแก่อนิจกรรม
ด้วยโรคหัวใจล้มเหลว ที่โรงพยาบาลพระมงกุฎ
เกล้า เมื่อวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2536 นับว่า
เป็นการสูญเสียทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่ายิ่งใน
วงการศึกษาไทย

วรวิทย์ วทินสรากร

บรรณานุกรม

อนุสรณ์พระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร. ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์. โรงพิมพ์องค์การค้ำ
คุรุสภา, 2536.